

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

Jak BABA stała się BABKĄ?

◆ ◆ ◆
OJ CZYSTY – DODAJ
DO ULUBIONYCH

Mówimy BABA i myślimy „wredna i brzydka”, mówimy BABKA i myślimy „słodka i pyszna”, a przecież te słowa odróżnia w zasadzie tylko relacja słowotwórcza: BABKA to zdrobnienie od BABA.

W czasie przedświątecznym BABY i BABKI kojarzą się przede wszystkim ze słodkimi wypiekami, dla wielu z nas nieodzownymi ozdobami wielkanocnego stołu. Co ciekawe, jeszcze na początku XIX w. nie używano słowa BABKA w znaczeniu ‘ciasto’. W słowniku S.B. Lindego w takim znaczeniu notowane jest tylko niezdrobniałe BABA: „gatunek ciasta na kształt zawoju Tureckiego; babi kołacz”. Zazwyczaj rozszerzenie znaczenia słowa BABA ‘stara kobieta’ > BABA ‘ciasto mające kształt ściętego stożka’ tłumaczy się podobieństwem kształtu upieczonego ciasta: pulchna, drożdżowa, wielkanocna BABA ma przypominać szeroką, fałdzistą spódnicę, jedną z tych, które nosiły dawniej wiejskie kobiety, zwłaszcza starsze. Jednakże lektura dawnych słowników oraz przeglądanie rycin przedstawiających potrawy obecne niegdyś na wielkanocnych stołach pozwalają wysnuć przypuszczenie, że tradycyjna wielkanocna BABA miała kiedyś inny kształt: była czymś w rodzaju pierścieniowatej chałki, przypominała pleciony, zwinięty warkocz – taki, jaki zamężne, a więc już starsze kobiety upinały na głowie pod chustką. Taka BABA była zatem BABIM KOŁACZEM – bo wyglądała jak babi warkocz ukryty pod chustką.